

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Дрозда Олексія Юрійовича на дисертацію Цибульник Неллі Юріївни «Адміністративно-правове регулювання в секторі безпеки України», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність дослідження. Забезпечення ефективного функціонування сектору безпеки України значною мірою залежить від адміністративно-правового регулювання діяльності його органів як одного з напрямів публічного управління правоохоронними процесами безпекового спрямування. У зв'язку з цим постає потреба у формуванні чітких, передусім адміністративно-правових, засад, процедур і системи правовідносин, які б забезпечили дотримання законності, прав та обов'язків усіх суб'єктів сфери національної безпеки. Недоліки правової регламентації вказують на незавершеність і принципові прорахунки в організації здійснюваної безпекової реформи та зумовлюють необхідність розвитку практичних рекомендацій щодо забезпечення національної безпеки країни, гармонізації вітчизняного законодавства до міжнародно-правових норм і стандартів, що й визначає актуальність теми дисертаційного дослідження Цибульник Неллі Юріївни.

Проблеми адміністративно-правового регулювання безпекової діяльності постійно слугували предметом вивчення в працях науковців. Питання сутності адміністративно-правового регулювання сектору безпеки, його місця в системі публічного адміністрування, специфіки заходів адміністративного примусу, діяльності суб'єктів сектору безпеки, а також вивчення питань забезпечення законності у своїх працях розглядали В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, О. І. Безпалова, В. В. Галуцько, Ю. В. Гаруст, Є. А. Гетьман, Г. А. Гончаренко, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова, О. С. Дніпров, О. Ф. Кобзар, В. В. Ковальська, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко,

В. І. Курило, А. А. Манжула, Є. Ю. Соболев, Л. В. Сорока, С. О. Шатрава, Р. В. Шаповал та ін. Зазначене вище дає змогу стверджувати, що визначення особливостей адміністративно-правового регулювання безпекової діяльності є на сьогодні досить актуальним і своєчасним.

Щодо обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх новизни й значення варто зауважити таке. Дисертація містить наукові положення, висновки та рекомендації, обґрунтування яких висвітлено в дисертації на належному рівні. Зміст дисертаційного дослідження відображає логіку предмета наукового дослідження, передбачає аналітику як теоретичної, так і практичної проблематики теми й кореспондуючих джерел.

У роботі опрацьовано достатню кількість теоретичних і нормативних джерел, що свідчить про різнобічний аналіз реальної теоретичної та прикладної проблематики теми дисертаційного дослідження. Нормативною основою дослідження є положення законодавства з питань безпекової діяльності України, США та країн Євросоюзу, інших нормативно-правових актів та угод з питань безпекової діяльності, що визначають адміністративно-правові засади її реалізації. Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики діяльності суб'єктів сектору безпеки, а також національна й міжнародна політико-правова публіцистика, довідкові видання та статистичні матеріали.

Здобувачка продемонструвала ґрунтовні знання за темою дисертації, вміння аналізувати наукові підходи до вирішення фокусних питань щодо адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки, запропонувала з належним обґрунтуванням висновки теоретичного характеру, пропозиції щодо вдосконалення чинних нормативно-правових актів, які регулюють ці питання. Наведене вище свідчить про належне обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, які були сформульовані в роботі.

Дисертація містить чимало наукових положень, висновків і рекомендацій, які мають важливе теоретичне та практичне значення, що полягає в можливості застосування таких положень, висновків і рекомендацій у науково-дослідній сфері, законотворчій діяльності та

освітньому процесі. Зазначене підтверджують, зокрема, й наявні два акти впровадження результатів дисертації.

Дисертація містить достатньо наукових положень, висновків і рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі теоретичних положень вітчизняної адміністративно-правової науки, норм міжнародного права та вітчизняного законодавства, а також практики його застосування здійснити теоретичне узагальнення та нове розв'язання наукової проблеми щодо підвищення ефективності й удосконалення адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки з урахуванням міжнародного досвіду, а також визначення новітніх доктринальних підходів до питання розвитку глобальної української безпеки.

Для досягнення поставленої перед дисертаційним дослідженням мети, було визначено низку релевантних завдань, які мали бути вирішені в роботі. Аналіз наукових положень, висновків і рекомендацій, наведених у праці, засвідчує, що авторкою було послідовно та логічно вирішено кожне з поставлених завдань, досягнуто мету дисертаційного дослідження.

Варто підтримати пропоновані в роботі висновки щодо аналізу системи управління безпекової діяльності в Україні та інших державах: недосконалість чинної системи управління в секторі безпеки потребує узгодження окремих її елементів з метою більш комплексного адміністративно-правового забезпечення останнього, створення єдиного інтегрованого безпеково-правового простору шляхом інтеграції інформаційних ресурсів усіх рівнів цієї системи й переходу від локальної на міжвідомчу й міжнародну електронну взаємодію, організовану за єдиними правилами та принципами; для досягнення комплексності в досліджуваній системі й уникнення конфліктів інтересів важливу роль відіграє розмежування функцій національної безпеки, державного контролю й нагляду та функцій владно-розпорядчого адміністрування; для створення правової бази, яка має регламентувати безпекову діяльність, потрібно її структурувати, створити єдиний інтегрований простір нормативно-правового регулювання досліджуваної інфраструктури.

Варте підтримки обґрунтоване авторкою положення про те, що адміністративно-правові основи, на яких базується сектор безпеки України, доцільно поділити на інституційні та нормативні, що сприятиме зменшенню нормативного навантаження на законодавця та суб'єктів, уповноважених забезпечувати національну безпеку. Чинна Стратегія національної безпеки України поділяє завдання й цілі останньої на певні логічні групи, проте не містить посилань на завдання, зумовлені стратегічним плануванням і прогностичною політикою. Євроінтеграційні процеси в Україні зумовлюють потребу у врахуванні рекомендацій міжнародних органів у сфері забезпечення національної безпеки, однією з яких є поділ сектору безпеки на певні сфери з подальшим розмежуванням адміністративних повноважень діяльності, зокрема в умовах оголошення воєнного стану, що триває.

Слушною слід визнати авторську класифікацію адміністративно-правових відносин, які виникають у сфері безпекової діяльності в контексті її реалізації, а саме: спеціальні, профілактичні, організаційні, юрисдикційні, що зрештою дало змогу сформулювати більш предметне уявлення про зміст безпекової діяльності, а також виокремити характерні ознаки останньої.

Привертають увагу також доречні висновки, згідно з якими, по-перше, механізм адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки історично змінюється, його трансформація стратегічних і тактичних установок відбувається разом з удосконаленням співпраці між різними суб'єктами в умовах дії особливих правових режимів, а також ознак такої взаємодії крізь призму інтеграції нашої країни в євроатлантичний простір. По-друге, проведено аналіз адміністративно-правових норм щодо спільної та узгодженої діяльності органів влади, військових формувань, інших силових структур і громадянського суспільства, що спільно забезпечують безпеку держави, встановлено сфери, рівні, галузі взаємодії в секторі безпеки й оборони, визначено особливості співпраці вітчизняних органів і міжнародних інституцій у контексті євроінтеграційних процесів в Україні.

Заслуговують на схвалення пропоновані в дисертації адміністративно-превентивні заходи протидії сучасним викликам у секторі безпеки держави, що виявляється в таких положеннях: а) удосконалення

ресурсного, нормативно-правового, матеріально технічного та соціально-правового забезпечення сектору безпеки й оборони України в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним і важливим завданням, що обумовлює необхідність чіткої законодавчої реакції та впровадження сучасних адміністративно-превентивних механізмів, спрямованих на унеможливлення та мінімізацію негативних явищ у секторі безпеки; б) стан сектору безпеки щодо його рівня ефективності вирішальною мірою впливає на стан національної безпеки держави, в Україні існує проблема щодо розроблення та практичної реалізації системи адміністративно-правових механізмів стосовно запобігання різноманітних ризиків, викликів і загроз у сфері національної безпеки; в) залишаючись відкритою до нових тенденцій у світі, Україна повинна продовжувати бути пристосованою до підвищення рівня національної безпеки за допомогою активної ролі влади та працівників правоохоронних органів.

Слушними є висновки здобувачки щодо інституційної системи забезпечення інформаційної безпеки, яка сформована із сукупності уповноважених суб'єктів, яких згруповано залежно від їх правового положення та наявних повноважень у сфері інформаційної безпеки, а саме: 1) державні органи, що уповноважені забезпечувати національну безпеку; 2) органи виконавчої влади, які наділені повноваженнями в означеній сфері суспільних відносин; 3) правоохоронні органи; 4) допоміжні суб'єкти, які можуть здійснювати окрему діяльність, спрямовану на забезпечення інформаційної безпеки.

У дисертації міститься значна кількість й інших наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни.

Щодо повноти викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності варто зазначити таке. Дисертаційне дослідження є завершеною системною науковою працею, виконаною її авторкою самостійно. Робота відповідає

вимогам, які ставляться до докторської дисертації, як щодо змісту, так і стосовно оформлення.

Реферат дисертації належно відображає її зміст, він інформативний та ґрунтовний, відповідає тим вимогам, які пред'являються до такого виду наукових праць.

Ґрунтуючись на матеріалах дисертаційного дослідження, її авторкою опубліковано наукові праці загальною кількістю 39 наукових робіт, а саме: 23 роботи – у періодичних наукових фахових виданнях України, 6 – у наукових періодичних виданнях інших держав, серед яких 3 – у зарубіжних наукових журналах, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Web of Science, а також 10 тез доповідей на наукових конференціях різного рівня.

Аналіз кількості та якості наукових праць, які були опубліковані, а також матеріалів дисертаційного дослідження дає підстави констатувати їх відповідність наказу МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Аналіз тексту дослідження дає підстави стверджувати, що дисертація виконана з дотриманням законодавства про захист авторських прав, містить релевантні посилання на використані інформаційні джерела, дані, відомості; у роботі використано результати наукової діяльності, джерела інформації, які є достовірними; фактів академічного плагіату, фальсифікування, фабрикивання не виявлено. Дисертацію виконано з дотримання вимог академічної доброчесності.

Надаючи загальну позитивну оцінку дисертаційному дослідженню, варто вказати на окремі недоліки та дискусійні положення, що містяться в тексті роботи. Потребують уваги й певні аспекти, щодо яких здобувачці було б доцільно надати пояснення під час захисту дисертації.

1. Назва підрозділу 1.1 дисертаційного дослідження сформульовано як «Сектор безпеки як об'єкт адміністративно-правового регулювання в сучасних геополітичних умовах», проте у цьому підрозділі саме питання схожості й відмінності сучасних безпекових систем досліджено недостатньо.

2. Під час визначення сутності безпекової діяльності, на нашу думку, доцільно було б дослідити принципи її здійснення. Як зазначено здобувачкою, такі «принципи є вихідними положеннями та закономірностями, що відображають специфіку розвитку інтегрованих безпекових відносин». З огляду на важливість цієї категорії, конкретні (спеціалізовані) принципи доцільно було б дослідити більш ґрунтовно в порівняльному аспекті з урахуванням європейських стандартів.

3. Як одна з пропозицій щодо вдосконалення законодавчої бази наводиться думка про уніфікацію контрольно-наглядових функцій у сфері безпекової діяльності, що, на думку авторки, сприятиме підвищенню рівня публічної безпеки та правопорядку. Проте слід зазначити, що така позиція є дискусійною та вимагає подальшого наукового обґрунтування.

4. У підрозділі 5.1, висвітлюючи міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки, дослідниця зосередила увагу на з'ясуванні аспектів безпекової діяльності країн НАТО і ЄС. Повноті дослідження сприяло б вивчення більш широкого спектру світового досвіду адміністративно-правового регулювання в такій стратегічно важливій сфері, як безпекова діяльність досвіду інших країн у питаннях безпеки.

5. На с. 315 роботи здобувачка пропонує впровадити у вітчизняне законодавство Закон України «Про основи фінансової безпеки під час дії режиму воєнного стану» на основі імплементації сучасних досягнень зарубіжних систем фінансового аудиту. Проте не зовсім чітко виділено організаційно-правові заходи їх запровадження в Україні як кандидата в члени Євросоюзу.

Наведені спірні точки зору та висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка має самостійний і творчий характер, наукову та практичну цінність. Наявність дискусійних питань

передусім підтверджує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертанткою. У дослідженні авторці вдалося досягти його мети.

Висновок. Дисертація Цибульник Неллі Юріївни «Адміністративно-правове регулювання в секторі безпеки України», подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», є ґрунтовною завершеною оригінальною науковою працею, відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, містить достатньо наукової новизни, а наукові положення дисертації, її висновки та рекомендації є обґрунтованими. Дисертантка – Цибульник Неллі Юріївна заслуговує позитивного відгуку на свою дисертацію та присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук.

Офіційний опонент –
керівник департаменту
організації забезпечення діяльності
Бюро економічної безпеки України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Олексій ДРОЗД